

Komentář Odborného panelu (SCOPUS)

FORD: 5.5. LAW

Komentář vypracoval: Robert Zbíral

Datum zpracování: 21. července 2022

Základní otázky – obory FORD

1. Jaká je úroveň oboru v ČR v mezinárodním srovnání? (Je podle vašeho odborného názoru komentovaný obor – při pohledu neomezujícím se pouze na bibliometrická data - na úrovni srovnatelné s vyspělými zeměmi? Případně srovnatelný se zeměmi s obdobnými, pro daný obor relevantními, podmínkami - kulturními, ekonomickými, společenskými ...)

Obor 5.5 LAW se skládá ze dvou podoborů – LAW a CRIMINOLOGY. Hned na počátku je potřebné zdůraznit, že oba podobory mají výrazně odlišné publikační zvyklosti. Přístup v CRIMINOLOGY v podstatě odpovídá společenským vědám typu politologie nebo psychologie a důležité vědecké poznatky jsou zveřejňovány primárně ve vědeckých časopisech indexovaných ve WoS, kde má podobor dokonce vlastní reprezentativní kategorii *Criminology & Penology* se 71 časopisy. Databáze Scopus takovou kategorii postrádá a příslušné časopisy jsou zařazeny nejčastěji do kategorie *Law*. Databáze Scopus dle všeho ani neobsahuje mnoho časopisů, které by se zaměřovaly na kriminologická témata a nebyly zařazeny do WoS (výjimkou jsou obecné české právnické časopisy, viz níže). Z toho lze vyvodit, že o kvantitě a kvalitě publikování v podoboru CRIMINOLOGY lze z dat WoS v podstatě získat ucelenější informace než z dat databáze Scopus.

U podoboru LAW je situace odlišná. Jak bylo podrobně vysvětleno v komentáři k datům z databáze WoS (dále jen jako „komentář WoS“), v podoboru LAW se mnohdy vědecký diskurz stále orientuje na národní úroveň a výsledky výzkumu jsou tradičně publikovány i mimo bibliometrizované časopisy, a to ať již v časopisech v místních jazycích, nebo též v jiných druzích výsledků než článcích (monografie, kapitoly v monografiích). Databáze WoS je navíc výrazně orientována na časopisy vydávané v anglo-saském prostředí, zvláště to platí pro pásma D1 a Q1. Databáze Scopus v tomto směru u podoboru LAW nabízí oproti WoS jisté výhody. Především disponuje mnohem širším rozsahem na právo zaměřených časopisů (kategorie *Law* obsahuje 801 časopisů,

kategorie *Law* spolu s kategorií *Criminology & Penology* ve WoS čítá jen 225 časopisů), a to včetně zařazení řady lokálních („národně“ vymezených) časopisů. Scopus tudíž poskytuje bohatší přehled o publikační produkci v podoboru. Zadruhé je v databázi Scopus pořadí časopisů počítáno jinou metodou než v databázi WoS a v pásmu D1 a Q1 nejsou tolik upřednostňovány na anglo-saské prostředí orientované časopisy.

Uvedené se zřetelně projevuje v dostupných datech. Zatímco v letech 2016-2020 bylo v oboru 5.5 LAW vykázáno v databázi WoS za ČR pouze 69 výsledků, v databázi SCOPUS se jednalo o 538 výsledků. Počet zapsaných výsledků (opět na rozdíl od databáze WoS) přitom v čase rychle stoupá, za rok 2020 bylo vykázáno 159 výsledků, což je více než dvojnásobek ve srovnání s výchozím stavem v letech 2016-2017 a i oproti roku 2019 jde o zhruba třetinový vzestup. Tento pozitivní kvantitativní vývoj je ovšem zároveň doprovázen poklesem podílu kvalitních výsledků. Zastoupení výsledků v pásmu Q1 se sice příliš nemění a pohybuje se kolem 20 % z celku, ale podíl výsledků v pásmu Q4 postupně vzrostl až na 45 % z celku, zejména na úkor výsledků v pásmu Q2. Nízkou souhrnnou kvalitu publikační produkce v ČR potvrzuje také srovnání se světem – v pásmech D1 a Q1 byla ve sledovaném období zhruba poloviční, naopak v pásmu Q4 více než dvojnásobná (36 % oproti 17 %). Tuto „nadprodukcí“ způsobuje přítomnost několika v ČR vydávaných právnických časopisů zařazených v pásmu Q4 s extrémně vysokým podílem místních autorů a autorek (zejména *The Lawyer Quarterly* a *Časopis pro právní vědu a praxi*).

Nutno zdůraznit, že ač analýza založená na datech z databáze Scopus poskytuje širší obrázek o publikační aktivitě v oboru 5.5 LAW, trpí zároveň několika zásadními nedostatky, které její vypovídací hodnotu oslabují (k tomu níže).

2. Je tato úroveň adekvátně reflektována zpracovanou bibliometrickou analýzou? Je zde rovněž možnost stručně uvést významné znaky publikační kvality a publikační zvyklosti oboru neobsažené v analýze Modulu 2.

Obecná specifika výzkumné (a publikační) činnosti především v podoboru LAW, která snižují přesvědčivost bibliometrických analýz, jsou podrobně diskutována v komentáři WoS. Scopus ve srovnání s databází WoS některá z těchto specifíků vyvažuje, konkrétně zahrnuje širší okruh časopisů, a to včetně časopisů orientujících se na v právu stále silný vnitrostátní vědecký diskurz. Ani tato výhoda databáze Scopus však nutně neposkytuje více vypovídající hodnocení výsledků v oboru, a to z následujících důvodů:

- Scopus neobsahuje monografie ani kapitoly v nich, přestože oba druhy výstupů mohou v právu patřit ke špičkovým výsledkům. Databáze proto sice rozšiřuje naše obzory o publikační produkci oboru, jde nicméně především o specifický výsek článků z obecně méně kvalitních časopisů.

- Struktura dat ve Scopusu trpí významnými nedostatky, které kompromitují využitelnost databáze (srv. níže).

3. Do jaké míry se informace o nejvýznamnějších periodických v databázích WoS a Scopus překrývá? Nakolik přináší Scopus podstatné informace o oboru navíc?

Z celkového počtu výsledků vykázaných v obou databázích plyne, že Scopus poskytuje mnohem širší pokrytí publikačních výstupů v oboru 5.5 LAW než WoS. Vzájemný vztah databází je jednostranný, tj. všechny časopisy zařazené v databázi WoS se nacházejí i ve Scopusu, naopak to logicky neplatí.

Hlavní nedostatek databáze Scopus spočívá v nesmyslném složení kategorie *Law*. Jsou do ní totiž zařazeny i časopisy, které mají s tímto oborem velmi málo (či dokonce nic) společného. Z celkových 538 výsledků jich pouze 316 (58 %) bylo v časopisech spadajících na prvním místě do kategorie *Law*, ostatní články příslušejí do časopisů indexovaných na prvním místě hlavně v kategoriích *Economics and business* a *Philosophy, ethics and religion*. Možná by se nejednalo o tak velký problém, kdyby se tato „nepříslušnost“ neproporcionálně netýkala zvláště horních pásem. V oboru 5.5 LAW jsou proto v D1 vykazovány četné články z časopisů bez jakékoliv vazby na právo, příkladem mohou být *Computers and Security* nebo *Resources Policy*. Obdobně v Q2 se jedná dokonce o desítky článků v nesouvisejících časopisech *Lex Localis* a *Problems and Perspectives in Management*. V této souvislosti nelze nezmínit další kritickou výtku – typicky tyto dva časopisy reálně velkou kvalitou neoplývají, metrika časopisů zavání manipulací a čeští výzkumníci je zjevně hromadně využívají jako cíl s výhodným poměrem „cena/výkon“.

Všechny zmíněné námitky způsobují, že bez důkladného pročištění jsou výsledky z databáze Scopus pro obor 5.5 LAW přes svůj širší záběr paradoxně možná méně přesvědčivé než výsledky z databáze WoS, u které lze alespoň důvěřovat v zařazení časopisů do kategorií a hodnocení jejich kvality.

4. Má obor vysokou úroveň své produkce ve srovnání se světem? Dochází v daném oboru k nadprodukcí v méně kvalitních segmentech? Pokud ano, jak byste ji vysvětlili?

Data již diskutovaná v odpovědi na otázku č. 1 odhalují výraznou nadprodukcí oboru v pásmu Q4. Jednoznačné vysvětlení tkví v tom, že v tomto pásmu jsou zařazeny právnické časopisy vydávané v ČR (již zmíněné *The Lawyer Quarterly* a *Časopis pro právní vědu a praxi*, ale též *International and Comparative Law Review* nebo *Danube* – dohromady v nich bylo uplatněno zhruba sto výsledků), ve kterých čeští autoři dominují. Protože většina z citovaných časopisů byla do databáze Scopus zařazena až v roce 2020, je téměř jisté, že podíl produkce v pásmu Q4 bude v budoucnu dále

rychle narůstat (pokud se časopisy nepřesunou do vyšších pásem, což není příliš pravděpodobné).

- 5. Dochází k významným překryvům s jinými obory, zejména u článků ve vyšších pásmech? Můžete to stručně okomentovat? Odpovídají publikace klasifikované jako D1 a Q1 předpokládaným obsahem a zaměřením skutečně výzkumu v oboru FORD do jakého jsou přiřazeny (viz seznam jednotlivých článků v přílohách).**

Jak již byla shora předestřeno, k takovému překryvu v pásmech D1 a Q1 dochází a ve výsledku naprostá většina výsledků (odhadem cca 80 %) vykázaných v těchto pásmech má s právem pramálo společného. Problém bohužel není omezen pouze na časopisy, které se reálně orientují především na jiné obory a kategorie *Law* je z hlediska jejich zařazení druhotná. Databáze Scopus je strukturována natolik nesmyslně, že například D1 časopisy jako *Computers and Security* nebo *Digital Investigation* primárně spojuje s kategorií *Law* (první časopis je dokonce zařazen jen v této kategorii!), přestože se obsahově očividně zabývají výhradně technickými záležitostmi z informatiky (srv. název článku *Probabilistic analysis of dynamic malware traces*).

- 6. Jaké VO jsou podle oborových bibliometrických zpráv v daném oboru nejvýznamnější z hlediska produkce v D1 a Q1? Odpovídá významný podíl na špičkových výstupech relativně velikosti VO (viz refereční údaje a vaše znalosti oboru)?**

Zdaleka nejvýznamnějšími VO jsou napříč všemi pásmy od D1 po Q4 Masarykova univerzita a Univerzita Karlova, což na první pohled odpovídá jejich zásadní roli v oboru 5.5 LAW. Nicméně již ze shora předestřené kritiky plyne, že výstupy z dat reflektují spíše zavádějící představu tvůrců databáze Scopus o podobě kategorie *Law*, než aby popisovaly realitu oboru, jak je většinově vnímán v ČR. Platí to nejvíce v pásmech D1 a Q1, kde kvůli převaze chybně zařazených časopisů většina z autorů ze dvou citovaných univerzit nepůsobí na jejich právnických fakultách a právem se nezabývá. Ostatně České vysoké učení technické a Českou zemědělskou univerzitu v Praze by nikdo nepovažoval za VO s profilem zaměřeným na právo a přesto jsou obě dle Scopusu v první pětici subjektů s nejvyšší produkcí špičkových výsledků v oboru.

Základní otázky – významné VO v oboru

- 1. Jaký je bibliometrický profil nejdůležitějších z těchto VO ve srovnání s benchmarky (svět, ČR)? Dosahují dle bibliometrie světové úrovně, případně ji převyšují?**

Kvůli problematické struktuře dat lze na tuto otázku odpovědět pouze přibližně; s přihlédnutím k analýze seznamu výsledků a znalosti oboru je však obecně zřejmé, že všechny VO zaměřující se reálně na právo rovněž dle dat z databáze Scopus zaostávají za svými protějšky ve světě. Navíc většina z toho mála publikací vykázaných v D1 a Q1 pochází od neprávnicků a práva se netýká, totéž platí do jisté míry i v ostatních pásmech s výjimkou Q4, kde do hry výrazně vstupují v ČR vydávané právnické časopisy.

- 2. Je podle vašeho názoru bibliometrický výkon zásadní také z hlediska mise těchto VO? (Např. některé VO věnující se aplikovanému výzkumu můžou mít významný výkon v M2, ale z hlediska jejich mise nemusí mít zásadní úlohu.)**

Pro obor 5.5 LAW není tato otázka relevantní.

- 3. Změnila bibliometrická analýza SCOPUS zásadním způsobem Váš pohled na některou z hodnocených VO?**

V zásadě nikoliv, naopak analýza většinou potvrdila závěry z komentáře WoS, ostatně špičkové výsledky skutečně zaměřené na právo se v obou databázích překrývají. Rovněž v datech ze Scopusu je tak viditelný pozitivní dopad existence Ústavu pro otázky soudnictví na Masarykově univerzitě. Na druhé straně spektra je opět zarážející výsledek právnické fakulty Západočeské univerzity, která si přes významné výzkumné kapacity byla schopna připsat jen osm výsledků. Jelikož databáze Scopus obsahuje též několik českých právnických časopisů, daný údaj si lze vyložit i tak, že na zmíněné právnické fakultě se nejenže neprovádí výzkum kvalitní, ale neprovádí se tam v podstatě výzkum žádný.

- 4. Existují v oboru VO, které podle Vašeho názoru produkují významný podíl národních výsledků, přesto se mezi špičkovými VO podle bibliometrie neobjevují?**

Takové VO neexistují.

Summary:

Within FORD 5.5 LAW, Scopus database contains much higher number of articles authored in the relevant period (569) than WoS (69). This is logical because Scopus category "Law" indexes many more journals (801 compared to 224 in WoS), including several law journals based in the Czech Republic. The positive news is that the number of articles recorded in Scopus constantly rose between 2016 and 2020, the downside of this trend was the decreasing quality of outputs: the majority of growth was represented by articles in Q4 journals, namely in

those located in the Czech Republic. The rather negative picture of the situation is confirmed by comparison with the global data. Czech authors registered only half of the average world production in D1 or Q1 but in Q4 they surpassed the world average more than two times. While the wider scope of Scopus seemingly mitigates some specifics of the subfield LAW, two main caveats apply. Firstly, the database does not contain outputs such as books or chapter in books, although they are still important in this FORD. Secondly, the listing of journals into category “Law” in Scopus suffers from serious faults and many journals namely in Q1 and D1 shall not fall into this category, which significantly compromises results. Still overall the evaluation based on Scopus data rather confirms the gloomy picture of the FORD 5.5 LAW as indicated by the analysis of WoS data, including the low publication efficiency of almost all research organisations in the field.